

CODI 29225. HISTÒRIA DE CATALUNYA: DELS ORÍGENS AL SEGLE XII

Prof. A. UDINA

PROGRAMA i BIBLIOGRAFIA GENERAL

Catalunya ateny el seu descabdellament com a realitat històrica amb personalitat pròpia a l'Edat Mitjana. En aquesta assignatura a través de l'anàlisi de les aportacions historiogràfiques més importants s'exposaran les línies mestres de l'origen i evolució dels territoris que conformen Catalunya fins a la fi del segle XII, tot seguint-ne l'evolució estructural i conjuntural que experimenta el poder polític, la cultura i la societat i economia catalanes.

1. ELS PRECEDENTS ANTICS: de l'epigonisme visigòtic a la conquesta carolíngia. Trets de les estructures del regne i societat visigòtica. Descabdellament i conseqüències de la invasió musulmana. L'ocupació carolíngia: procés i efectes.
2. EL CAMÍ CAP A LA INDEPENDÈNCIA. Evolució política (fí s.VIII-987): Dels orígens a Guifré. De Guifré a la independència dels comtats. La institució comtal i la seva projecció territorial.
3. L'ECONOMIA I SOCIETAT PRE-FEUDAL. Els "hispani". Repoblament o control del territori?. Formes de la propietat i explotació de la terra. Altres activitats econòmiques. Perquè societat pre-feudal?.
4. EL PAPER DE L'ESGLÉSIA: L'organització territorial eclesiàstica. El fenomen monàstic. L'església i les estructures polítiques i socials. La cultura als comtats catalans (s.IX-XI).
5. EL PROCÉS DE FEUDALITZACIÓ. Factors del creixement econòmic. Una nova ideologia. La transformació de l'aristocràcia en la noblesa. L'articulació de la noblesa. La nova pagesia.
6. LA FEUDALITZACIÓ POLÍTICA. De Ramon Borrell a Ramon Berenguer I. La revolta feudal i la construcció del Principat feudal. La traumàtica successió de Ramon Berenguer I. Els Usatges.
7. CATALUNYA NEIX COM A NACIÓ. I. La unió amb Aragó. La conquesta de la Catalunya Nova. Alfons, comte de Barcelona i rei d'Aragó. Muret, el fracàs occità. Els inicis de la renovació urbana.
8. CATALUNYA NEIX COM A NACIÓ II. Els signes d'identitat: el nom, la llengua, els símbols. Una certa consciència col·lectiva?.

Bibliografia bàsica exigida

Caldrà triar entre

Salrach, J.M. El procés de feudalització (s.III-XII). Història de Catalunya dirigida per P. Vilar, vol. 2. (edició en rústica). Barcelona. Proa. 1999.

o els dos llibrets de Campàs:

Campàs, J. Els orígens nacionals. L'Alta Edat Mitjana (s. VIII-XI). "Biblioteca bàsica d'Història de Catalunya". Barcelona. Barcanova. 1992.

Campàs, J. La creació d'un estat feudal. L'Alta Edat Mitjana (s. XI-XIII). "Biblioteca bàsica

d'Història de Catalunya". Barcelona. Barcanova. 1992.

BIBLIOGRAFIA GENERAL

- Abadal, R., d'. Els primers comtes catalans. Barcelona. 1958. 2 ed. 1978.
- Actes del Congrés Internacional Gerbert d'Orlhac i el seu temps: Catalunya i Europa a la fi del Ter mil·lenni. Vic. Eumo. 1999.
- Aurell, M. Les noces du comte. Mariage et pouvoir en Catalogne (785-1213). Paris. La Sorbonne. 1994. Hi ha trad. catalana.
- Alturo, J. Història del llibre manuscrit a Catalunya. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Entitat Autònoma del Diari Oficial i de publicacions. 2003.
- Atles d'Història de Catalunya. Barcelona. eds. 62. 1994.
- Aventín, M. Salrach, J.M. Història Medieval de Catalunya. Barcelona. Proa. 1998.
- Balaña, P. Els musulmans a Catalunya (713-1153). Assaig de síntesi orientativa. Sabadell. AUSA. 1993.
- Bastardas, J. Usatges de Barcelona. El codi a mitjan segle XII. Barcelona. 1984
- Benito i Monclús, P. Senyoria de la terra i tinença pagesa al Comtat de Barcelona. (segles XI-XIII). Barcelona. CSIC. 2003.
- Bisson, Th. Història de la Corona d'Aragó a l'Edat Mitjana. Barcelona. Crítica. 1988.
- Bisson, Th. L'impuls de Catalunya. L'època dels primers comtes-reis (1140-1225). Vic. Eumo. 1997.
- Bolós, J. Catalunya Medieval. Una aproximació al territori i a la societat a l'edat mitjana. 2000.
- Bonnassie, P. Catalunya mil anys enrera. Barcelona. Eds. 62. 1974.
- Bonnassie, P. Del esclavismo al feudalismo en Europa occidental (recull d'articles). Barcelona. Crítica. 1993.
- Catalunya fa mil anys. Barcelona. Generalitat de Catalunya. 1988.
- Diccionari de la Història de Catalunya. Barcelona, eds. 62.
- Diccionari d'Historiografia catalana. Dir. A. Simón. Barcelona. Enciclopèdia Catalana. 2003.
- Els comtes sobirans de la Casa de Barcelona. De l'any 801 a l'actualitat. Coord. J.M. Sans Travé. Barcelona. Edicions 62. 2002.
- Fluvià, A. de Els primitius comtats i vescomtats de Catalunya. Sabadell. 1989.
- Freedman, P. Tradició i regeneració a la Catalunya medieval. La diòcesi de Vic. Barcelona. 1985.
- Hernández, F.X: Història militar de Catalunya. I. Dels ibers als carolingis. II. Temps de Conquesta. Barcelona. Dalmau. 2001-2002.
- La formació de la societat feudal. "Història. Política, Societat i Cultura dels Països Catalans". vol. 2. Barcelona. Fundació Enciclopèdia Catalana. 1998.
- Nadal, J. Wolff, dirs. Ph. Història de Catalunya. Oikos-Tau. 1984.
- Ocaña, M. El món agrari i els cicles agrícoles a la Catalunya Vella (s.IX-XIII). Barcelona. Universitat. 1998.
- Pladevall, A. Silvestre II (Gerbert d'Orlhac). Barcelona. Columna. 1998.
- Riu, M. L'arqueologia medieval a Catalunya. Sant Cugat del Vallès. 1989.

- Sabaté, Flocel. L'expansió territorial de Catalunya (segles IX-XII). Lleida. Universitat. 1996.
- Salrach, J.M. i Aventín, M. Conèixer la història de Catalunya. Dels orígens al segle XII. Barcelona. Vicens Vives. 1984.
- Salrach, J.M. Història dels Països Catalans. Vol. 1, parts I-II. Barcelona. EDHASA. 1980.
- Salrach, J.M. El procés de formació nacional de Catalunya. 2 vols. Barcelona. 1978.
- Sánchez Casabon, Ana Isabel. Alfonso II, rey de Aragón, conde de Barcelona y Marqués de Provenza. Documentos (1162-1196). Zaragoza. Institución Fernando el Católico. 1995.
- Soldevila, F. Història de Catalunya. 3 vols. Barcelona. 1934.
- To, L. Família i hereu a la Catalunya nord-occidental (s.X-XII). Abadía de Montserrat.
- Udina, F. El nom de Catalunya. Barcelona. 1961.
- Vicens Vives, J. Notícia de Catalunya. Barcelona. 1954.
- Vives, E. La població catalana medieval. Origen i evolució. Vic. Eumo. 1990.
- Zimmermann, M. En els orígens de Catalunya. Emancipació política i afirmació cultural. Barcelona. Eds. 62. 1989. (recull d'articles).

Les classes s'estructuraran essencialment en les explicacions teòriques del professor, el comentari de textos documentals, de mapes i gràfics que figuren en el dossier.

En acabar les classes s'haurà de lliurar un comentari de dos textos documentals que figuren en la darrera pàgina del dossier amb esment de la bibliografia emprada; aquests textos juntament amb la prova parcial de novembre de caràcter alliberatori de matèria, i l'examen final serviran per a l'avaluació de l'assignatura. A més opcionalment es podrà fer una recensió d'un dels llibres de la bibliografia general esmentada.